

^[א] (נכדתה נח:), ^[ב] (נכדתיס לנח), ^[ג] (וימלא נח ושיצן), ^[ד] (יאל אובלות), ^[ה] (נציל השריה), ^[ו] (ואן ורק), ^[ז] (נציל לפני ד"ה ס"ח), ^[ח] (נשמת עט: ד"ה קלף כתב דנלשן יין), ^[ט] (נכדתה יס:), ^[י] (יוס דלשון דספח,

תורה אור השלם

- תורה צדק לנו משה מורשה קהלת יעקב: דברים ג' ד
- אן בארון רק שני לוחות האבנים אשר הניח שם משה עורב אשך ברת יי עם בני ישראל בצאתם מארץ מצרים:

- מליכס א ט ח אפריון עשה לו הפלך ולקחתם את ארון יי שלמה מעצי הלבנון: עמודי עשה כסף ופידתו ורוב מרכבו ארגמן טוב ורצף אהבה מבנות ירושלים:

- שיר השירים ג ט-י וקחתם את ארון יי ותתנם אתו אל העלון: ואת כלי תוקב אשר השבתם לו אשם תשימו בארון מצדו ושלחתם אתו וקלף: שמואל א ו ח
- לקח את ספר התורה הזה ושנתם אתו מצד הון ברית יי אליהם: ורון שם כך לעד:

תורה אור השלם

הנהגות הב"ח

^(א) נמי עשין לספריהם: ^(ב) את חס חס חס עשה ^(ג) את חס חס חס עשה זה כלי ותיבת ומחלה נמחק כ' טפחים: ^(ד) שם מרכבו ארגמן וגו' תוכו רצוף אהבה וארמו: ^(ה) שם מלך היה מונח ולא: ^(ו) רמזה ספרי תורות לא כתב דאין פנאי ללסס אחד לכמוז כולי האי הפסד: ^(ז) תוב' ד"ה אלכס עשס עשר ב"ב היי היי:

ואס בא לחסוך חוסך מאי קאמר. מאי למימרא הכל מודים דאס כל אחד ואחד בפני עצמו טפי עדיף: **היי קאמר**. ומתחיל למלמעלה ולא ייחד חלק שהיי אס בא לחסוך חוסך ומנאל זה ראש הכרך וגנלי הוא לו להיות דף זה משונה מחבירו על חס: **כדי לגול**. קס"ד מד שיעורא יידי ליה למחילמו וסופו: **לספריסן**.

לספרי מורה: לא ארכו יוסר על הקיפו. כריך לזמנאס הכתב לפי עובי הקלפי' לשגימור יסא חוט המקיף את עוביו כמדת ארכו: **שיעור ספר טורה כנמה**. ארכו מיבעיא להו: כגויל שהוא עב והקיפו גדול כריך ששה טפחים וזו היא מדה להיות נגמר בששה טפחים הקיף כנמה צינווי: ולא **איסרמי** ליה. ארכו כהקיפו: **איסרמי ליה**. ארכו כהקיפו: **דילמא טורה לוא** לנו משה מורשה **כתב ארבע** מאות עפעמים אכל ארבע מאה ^(א) ספרים אין פנאי ללסס אחד לכמוז: **שסס כנגד שסס**. שמי גפיס כנגד שמיס וא' יואל וגז כרך קרוי כרס לגבי לחזור עליו מעורכי המלחמה נמקסת סוטה (דף מג:). **באמה דס ששה טפחים**. כ"מ לטעמיה דלומר נמקסת סוטה (דף מג:). **באמה דס לארכו של ארון**. וז אלל וז: **אולנוס**. מופסות כך לשון השמשה (מדות פ"ג מ"א) אולל דכרס אמא אחת גבי יסוד המונח וףך בלשון מקרא כי יוכלו:

לחיקים מהנה כספר יחזקאל (מג:): **אל מהס טפה**. לטובי הכתלים שהיי מנחון ממדל אמתי' וחצי ארכו: **ס"ס**. שכטב משה כמו שנאמר ויכתוב משה את ס התורה וגו' (דברים לא): אין **נמיעוט אחר מיעוט**. ^(א) אך ורק שני מיעוטין הן: **"עצב ס"ס מונח**. ארכו לכמוז של ארון: **פירנסס ארון לארכו**. כלומר מלאת כל חללו לארכו ופירשת כרי מדתו: **ששה טפחים**. כמדת רחבו: **כדי שלא יסא ס"ס כו'**. כלומר לא היה כריך להיות רחבו כך כל אלל בשביל ס"ס המונח אורכו לרומב הארון שלא יסא נכנס ויואל בדוחק: **ר"י אומר**. מדת הארון באמה של ה' טפחים הימא רבי יהודה לטעמיה דקאמר אמת כלס באמה דת חמשה: **מונחוס לארכו של ארון**. מוטלות על רוחבן ולא על מודן: **אלכטב לכוול** זה. שהטפח ארבע אלכטעות ולמאן דגריס אלכטב ומחלה באלכטב קטנה קאמר שהטפח ד' בגודל וחמש באלכטב ושש בקטנה: **עז עמודים עומדים**. צ' עמודי כסף כמין עמודי ספר תורה שוככים לארכו והלוחות צייהן שנאמר עמודיו עשה כסף: **מונה שס בלדו**. של ארון: **ועליו ס"ס מונה**. ולקמיה [ע"ב] פריך מעיקרא היכי הוה מונח:

כשרי

ומחצה לכותל זה ואצבע ומחצה ^א אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן וגו' ^(א) וארגו ששיגרו בו פלשתים דורון לאלהי ישראל מונח מצדו שנאמר ^א ואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגו מצדו ושלחתם אותו והלך ועליו ס"ת מונח שנאמר ^ב לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' מצד ^(א) הוא מונח ולא בתוכו ומה אני מקיים **אין בארון רק לרבות שברי**

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

שאם בא לחתוך חותך. מימא לרשב"א הא אמר לעיל בשמי כריכות מולקין ופ"ה כגון מורה ככרך אחד וצינאס ככרך א' משמש אלל מורה וצינאס ככרך א' אין מולקין אפי' שניה רואים וא"כ היכי אמר הכא דחוסך

ואם בא לחתוך חותך מאי קאמר הכי קאמר "שאם בא לחתוך חותך ורמינהי יתחלת ספר וסופו כדי לגול כדי לגול מאי אי כדי לגול עמוד קשיא הקף אי כדי לגול הקף קשי' עמוד א"ר נחמן בר יצחק לצדדין קתני רב אשי אמר יכי תניא ההיא בספר תורה כרתניא יכל הספרים נגללים מתחלתן לסופן וס"ת נגלל לאמצעיתו ועושה לו עמוד אילך ואילך א"ר אליעזר בר' צדוק כך היו כותבי ספרים שבירושלים עושין ^(א) ספריהם ת"ר אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על הקיפו ולא הקיפו יותר על ארכו שאלו את רבי שיעור ס"ת בכמה אמר להן יבגויל ששה יבקלף בכמה איני יודע רב הונא כתב שבעין ספרי דאורייתא ולא איתרמי ליה אלא חד רב אחא בר יעקב כתב חד אמשכיה דעוגלי ואיתרמי ליה ^(א) יחבו ביה רבנן עיניהו וגח נפשיה אמרו ליה רבני לרב המנונא כתב רבי אמר ד' מאה ספרי תורה אמר להו דילמא יתורה צוה לנו משה כתב א"ל רבא לר' זורא נטע ר' ינאי ארבע מאה כרמי א"ל דילמא שתים כנגד שתים ואחת יוצא זנב מיתיבי ארון שעשה משה אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו באמה בת ששה טפחים ^(א) והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה מונחות כנגד ארכו של ארון כמה לוחות אוכלות בארון שנים עשר טפחים נשתתירו שם שלשה טפחים צא מהן טפח חציו לכותל זה וחציו לכותל זה נשתתירו שם שני טפחים שבהן ספר תורה מונח שנאמ' ^א אין בארון רק שני לוחות האבנים אשר הניח שם משה [וגו'] מאי אין בארון רק מיעוט אחר מיעוט ^(א) ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ס"ת שמונח בארון פירנסת ארון לארכו צא ופרנס ארון לרחבו כמה לוחות אוכלות בארון ששה טפחים נשתתירו שם שלשה טפחים צא מהן טפח חציו לכותל זה וחציו לכותל זה נשתתירו שם שני טפחים שלא יהא ספר תורה נכנס ויוצא כשהוא דחוק דברי ר"מ ר' יהודה אומר באמה בת חמשה טפחים והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה מונחות באורכו של ארון כמה לוחות אוכלות בארון שנים עשר טפחים נשתתיר שם חצי טפח אצבע לכותל זה ואצבע לכותל זה פירנסת ארון לארכו צא ופרנס ארון לרחבו כמה לוחות אוגדות בארון ששה טפחים נשתתיר שם ^(א) אוגדות בארון ששה טפחים אצבע ^(א) טפח ומחצה צא מהן חצי טפח אצבע ^(א)

ומחצה לכותל זה נשתתיר שם טפח שבו עמודין עומדין שנאמר ^א אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן וגו' ^(א) וארגו ששיגרו בו פלשתים דורון לאלהי ישראל מונח מצדו שנאמר ^א ואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגו מצדו ושלחתם אותו והלך ועליו ס"ת מונח שנאמר ^ב לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' מצד ^(א) הוא מונח ולא בתוכו ומה אני מקיים **אין בארון רק לרבות שברי**

ריוצא בדוחק: שבו באותו טפח עמודי של ארון עמודין שנאמר אפריון עשה לו זה ארון. המלך שלמה. המלך שהשלום שלו וכתב עמודיו עשה כסף של ארון. בצידו מבחוץ.

יד.

קבו א מיי פ"ז מהל' מ"ח הל' טו סמך עשין סה [ש"ע ח"מ ס' ס' קט"ו א כצנ"ס]:

קבו ב ג מיי פ"ט מהל' ס"ח הלכס ב סמך עשין סה טו"ש י"ד ס' סמך רעב ט"ף א:

קבח ד מיי טס וסמך סס טו"ש י"ד ס' רעב ט"ף א סקיף ב:

קבט ו ז מיי פ"ט ס"ט הלכס א וסמך סס טו"ש י"ד ס' רעב ט"ף א ויכרז אלפס הלכות ספר מורה סוף דן:

תורה אור השלם

רבינו גרשום

דף גנוי מלמטה ומתחיל באחר מלמעלה שם הוא כולו לחלוק שיכולין לחתוך ולחלק יפה בכשרי כריכות: שמונה נביאים ח' ספרים של נביאים, וניסחה בראשו של ספר תורה חלק כשיעור לגול עמוד בתחלתו והאי תחלה חזי טוף הספר לפי כי בסוף מתחילין לגלגל המגילה ומגלגל והולך עד ראש לפי שכל ספריהם נכתבין כעין מגילה ולא בקונטרסים (וחם) ודכי נמי מניח מן הקלף חלק ספר כל הכרך שהוא תחלת הספר כשיעור שיכול לגול את כל החיקף על אותו חלק כדי שיהא שמשש החיקף חזי לכתיב הקרש: קשיא עמוד דלעיל קתני בראשו כדי לגול עמוד והבא קתני תחלת הספר וסופו כדי לגול עמוד. האי כדי לגול דבריתא נמי לצדדין קתני כדאמרן דתחלה כדי לגול עמוד ובסוף כדי לגול חיקף רב אשי אמר לעולם לא קתני לצדדין אלא תחלתו וסופו כדי לגול עמוד ובספר תורה מיירי דלאמצעיותו נגלל על ב' עמודים אבל שאר ספרים היו נגללין הכל על עמוד אחד ואמטו להכי צריך להניח כדי חיקף כדאמרן. ולא אורכו יותר הקיפושכשמשוכיבן אותו בחוט של משיחה לאורכו של דף ומקיפין מן אותו חוט חיקף הספר תורה שיהא שרוי במדה. בגויל ו' טפחים ארך הדף שכן למד מגויל. אבל מן קלף לא אמר לפיכך אמר איני יודע. ולא איתרמי ליה שיהא אורכו שווה לחקפו. ייחי ביה עיניהו קינאו (ארון) בו שכן כיון. תורה צוה לנו כתב דדומה עליו גומאס. ורמיניהו מקשה על מאי דאמר שיהא ס"ת הקיפו כאורכו. ארון שעשה משה היה דומה כמין תיבה שאין לה כיסוי שככתב היה מכוסה. באמת בת ו' טפחים. ואמתים וחצי אורכו עולין לט"ו טפחים: וכמה לוחות אוגדות בארון כלומר כמה מחזיקות בארון י"ב טפחי' שהיו מונחין הלוחות זו בצד זו. ואין ורק תרי מיעוטי לרבות ספר תורה שמונח בארון באותו ב' טפח' שנשתתירו מאורך הארון והיה אורכו של ספר תורה כרוחבן של לוחות ו' טפחים נשתתירו ב' טפחים גנוי טפח לצד כותל זה וטפח לצד כותל זה שכל אותן ב' טפחים משיטין ידיון אחת מיכן ואחת מיכן ומגביהן ספר תורה ברייתו ומציצין אותו לחוץ כדי שלא יהא נכנס

עין משפט‏^א‏ גר מצוה

יד:

תרי בתרי היכי יתיב. משמע^א שעם עמודין היה הקיפו ששה שאם היה הקיפו בלא עמודין אם כן נפש ליה משני טפחים צדי עמודים^ב: **ו**רבי מאיר עמודין היבא הוו קיימי. אע"פ שיש ריוח הרבה לר"מ בכל האורך לצד מנגד ספר מורה פשוט היו לו

שהיו מונחים בצד ראש הארון שספר מורה מונה: **ו**רמ"ד איוב בימי משה היה. וא"ת מאי קאמר ולמ"ד (ב) והאי תנא גופיה סבר דצימי משה היה דקמי סיפא משה כתב ספר איוב וי"ל דלכתי לא ידע סיפא דברייתא: **בפורענותא לא מתחיליני.** וא"ת ונתנניה

מיד אחר רות ואומר ר"י משום שאחרית של רות היה אחרית שלא ממנה דוד שריהו להקצ"ה צטירות ומשנמות לכן כתב אחר כך מיד אומן שירות והוא אחרית שלה וא"ת ולמ"ד מעלי גולה היה למנציה לאיוב לצפוף ואומר ר"י דמשום הכי כתבו צדי מהלים ומשלי לפי שהוא מענין אחד כמוצין מעין שירה ומקראות קצרים ויגוון אחד דצימיהם היה יגוון כדלמרינן (מגילה דף ג.) ויקראו בספר מורה אלהים מפורש ושום שכל דלכן כתבו צדי מהלים משום דלמר לקמן דוד כתב ספרו ע"י עשרה זקנים ואיזו נמי נכתב ע"י ד' זקנים נופר וצלצל ואליפו ואליהו והשתא אם שפיר שלא כתבו בזה משלי: **פורענות דאית בה אחרית.** וא"ת איזו נמי אית ציה אחרית וי"ל דהאי אחרית דרות אחרית דכל ישראל עוד דאיכא למ"ד ש'לא כלל הקצ"ה שכרו אלא לעוררו מן העולם:

ועל

^אתחלת דבר ה' בהושע "וכי עם הושע דבר תחלה והלא ממשה ועד הושע כמה נביאים היו וא"ר יוחנן שהיה תחלה לארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק ואלו הן הושע וישעיה עמוס ויחזקאל והושע ברישא כיון דכתיב נבואתיה גבי חגי זכריה ומלאכי וחגי זכריה ומלאכי סוף נביאים הוו חשיב ליה בהדיהוה וליכתביה לחודיה וליקדמיה אידי דוותר מירכס מכדי ישעיה קדים מירמיה ויחזקאל וליקדמיה לישעיה ברישא כיון דמלכים סופיה חורבנא וירמיה כוליה חורבנא ויחזקאל רישיה חורבנא וספיה נחמתא וישעיה כוליה נחמתא סמכינן חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא: יסידרן של כתובים רות וספר תהלים ואיוב ומשלי קהלת שיר השירים וקינות דניאל ומגילת אסתר עזרא ודברי הימים ולמ"ד ^באיוב בימי משה היה ליקדמיה לאיוב ברישא ^גאתחולי בפורענותא לא מתחילינן רות נמי פורענות היא פורענות דאית ליה אחרית ידאמר רבי יוחנן למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותושבחות ומי כתבן משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה שמואל כתב ספרו ושופטים ורות דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים ע"י אדם הראשון על ידי מלכי צדק ועל ידי אברהם וע"י משה ועל ידי הימן וע"י ידותן ועל ידי אסף ועל

על ידי עשרה זקנים. כתב צו דברים שאמרו זקנים הללו שהיו לפני ויש שהיו צימיו המשוררים: **על ידי אדם הראשון.** כגון גלמי ראו עיניך ולי מה יקרו רעך (תהלים קלג) אדם הראשון אמר: **על ידי מלכי זדק.** נאם ה' ללדוני [שצ לימיני] וכל המזמור (שם קי): **ועל ידי אברהם.** כדלמרינן לקמן [טו.] איתן האורחי זה אברהם: **ועל ידי משה.** תפלה למשה (תהלים ד) וכל אחד עשר מזמורים כסדרן: **ועל ידי הימן.** משכיל להימן [שם פח]: **ועל ידי ידוון.** למנצח לידוון [שם נט]:

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

צברי לוחוס שמונחין. תחת הלוחות: **יש צו רוחב טפח.** וזה שהקיפו ששה נמלא עובי רוחבו שני טפחים: **רווחא דציני וציני.** אורי שצין עמוד לעמוד: **וצברי פושטי כיכי ימינ.** דקמי נשמינרו שם צ' טפחים ששם ס"מ מונה: **ספר עורה.** ספר שכבז משה וצו

קורין בעורה פרשת המלך בהקהל וכן גדול ציה"כ: **לחלפוא הוא נגלל.** אין לו אלא עמוד אחד ונגלל מתחלתו לסופו^א: **דכריך ציה פורסא.** שאינו גוללו כולו ומניח צו מקצת וזכורו לעצמו ומניח אותו הכרך על הספר מלמעלה: **וצריה לעי.** וזכורו למעלה על ההיפק: **דמנה ליה מזה.** אלא הכותל ולא צין אלא הלוחות: **היכא הוי קיימי.** כיון דמנריך טפח מנאן וטפח מנאן צרובז הארון שלא יאם ס"ת יואל ויכנס צדוקת העמודים היכא ממני הלל ימעטו את החלל: **שם ש.** מרי זימני כתיבי ללוחות ולצברי לוחות: **אשר שצרי.** קרא ימיהו הוא למסמכיה לושממם לדרשה: **יישר כוחך.** ללמדך שהוא מן הדברים שעשה משה רבינו ע"ה מדעתו והסכימה דעתו לדעת המקום: **שנמנבאו בנאות ספרין.** צימי אותם המלכים עושה יומם אמו יחזקיה בצרבעה נביאים הללו כתיב כן מוך ממניה שלא היה צימי עושהו אלא היה צימי יומם אמו יחזקיה: **חגי וצריה ומלאכי סופם של נביאים.** שהן היו צבית שני צשנת שמים לדרוש האחרון: **ישעיה קדים לירמיה ויחזקאל** שהרי ישעיה צימי עושה וירמיה צימי יאשיה וציני נתנבא בירושלים ויחזקאל בגולה צימי דקדיה: **רות קדמה צימי** שפוטא^א השופטים מהלים דוד אמרן והוא קדם לאיוב כמ"ד צימי מלכת

שצא היה ואחר כך שלשה ספרי שלמה: **משלי קהלם.** שניהם ספרי חכמה: **שיר שירים.** נראה צעמי שאמרו לעת זקמתו: **קינום.** ירמיה אמרן שהיה אחר שלמה: **דניאל.** אחר ירמיה צימי נצוכד נצר בגולה: **אסתר.** אחריו צימי אחשוורוש: **עזרא.** אחריו צימי דריש השני שעמד אחר אחשוורוש: **למ"ד איזו צימי משה סר.** לקמן: **רות נמי פורענותא היא.** רעצ וגלות ומיתת אלימלך וציני: **דאית ליה אחרים.** סוף הפורענות נהפך לאחרית ותקוה שיאל דוד משם: **ופרשת בלעם.** נבואתו ומשלי אף על פי שאינן יוצרי משה ומורמו וסדר מעשיו: **ושמונה פסוקים.** מן וימת משה^א עד סוף הספר: **שמואל כתב ספרו וספר שופטים.** שכולם קדמו לו ועמד וכתב ספרין ומה שעלמה לישראל צימיהם וכן רות שהיתה צימי השופטים: כגון אסף והימן וידוון מן הלויים

מקויה

טובא ויחזקאל הוא בגלות. דהו רעב ומתו מחלון וכליון: ומשני רות פורענית דהוה ליה אחרית טוב שלקחה בינו ומשום הכי מתחילין ברות [ואח"כ] בתהלים שיצא ממנה דוד שבתנו: אע"ג דבלעם גופיה הוה נביא. שמונה פסוקים שבתורה מן וימת משה. על ידי עשרה זקנים ועל ידי אדם הראשון. על ידי אדם הראשון היינו מזמור שיר

מסורת הש"ס

(א) אהלנת פ"ב מ"ו עירובין יג. עו. סוכה ז. ג. (ב) נשין מה שמקשה מופ' ט' זו בעירובין יד. ד"ה ואיכילא. (ג) נשין מופ' עירובין שס. (ד) נוסטה מנ: (ה) נכרסת מ' מנחות זט. (ו) ימות סב. שם פו. [נמחות זט. ז. ו' נפסחים פו. (ז) נלמן (ח) נלמן טו. (ט) נלמן קמ. (י) נכסת ז' ע"ג. (יא) נפ"י נאון על זה בגמ' דף שפ"ב צננים וגם בגמ' ע"ג. (ב) נפ"י מופ' לעיל יג: ד"ה וטעה בראשון. (ט) מית שטות תמא דנפשיה. (ז) נדברים נד. (ט) נגמילה שם נגמרים לו: איתא ריבט במקל אלו ספקי טעמין. (ט) נלמן טו. י.].

תורה אור השלם

1 וְהָיָה וְיָלֵךְ דָּוִד וְכָל הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ מִבְּעֵלֵי הָיָדָה לְהַעֲלֹת מִשָּׁם אֶת אֲרָוֶה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם שָׁם יְיָ צְבָאוֹת יֵשֶׁב הַיְּרֵבִימָה עָלָיו: שמואל ב' ו' ב' 2 וְאֶבְרָהָם עַל הַחֵלֶת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַחֵלֶת הָרָאשִׁים אֲשֶׁר שָׁרָת וְשָׂרָהּ בָּאָרֶץ: דברים י' ב' 3 וְחֵלֶת דָּבָר יְיָ בְּהוֹשֵׁעַ יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ לֵךְ קָח לָךְ אִשָּׁה וְנִזְנִים וְיָלֵד וְנִזְנִים בֶּן וְנָח וְחֵנָּח וְאָרָן מֵאֲחֵרֵי יְיָ: הושע א' ב'

גליון הש"ס

נמצא מלבד שהלוחות. פי' עירובין ע"ג ספ' ע"ג מופ' ד"ה כל זמן:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ונלמ' וכו' מלי קאמר ונלמ' רות הוא תנא:

מוסף רש"י

כל שיש בהקיפו שלשה טפחים. שצריח חוט ארוך ג' טפחים להקיפו סביב. צידוע שיש צ"ו רוחב טפח א"ס תתקן (והרובין ג') דכתיב יום עששה שלמה (דברי"ב ד) עפר בלחמ משפתו אל שפתו עטל סביב. וקו שלשים בלחמ יסוב אותו סביב. לעשר אמות רוחב שלשים אמה היקף (סוכה ז'). שהשם וכל כינויו מונחין בארון. היולא עתהם למלחמתו (סוטה גז.). אשר שבת. אשור. שאשורו ויטונו על צדיקן (שבת יז) יסיר. לטון חזקן (כתובות פח).

מוסף תוספות

א. דכסאמור ארכו בהקיפו. רש"י. ב. דודאי עמודים היו בו כיון שנגלל לאמצעיותו למאי דס"ל השתא. שם. ג. דאמר לרחבו היו תשעה טפחים ופס' ליה שני טפחים. מופ' ר"י.

קל א ב מ"י פ"ו מה' ס"ח הלכס טו קמנ עשין סה טו"ש ע"י י"ד ס' רמב ספיק':

רבינו גרשום

שברי לוחות מונחין בארון תחת השלימות. מכדי הא (קרי) לכל דבר יש בה הקיפו ג' טפחים יש בו ו' טפחים בדיקף וברוחב מ' טפחים. ותי מלי' כי נגלל כולו על עמוד אחד יש ברחבו ב' טפחים אבל כי היו נגלל לאמצעיותו על ב' עמודין נפש ליה שיעור בית מושבו יותר על ב' טפחים משום דאיכא רוחב טפח וספר תורה הוה רוחב הקיפו אלא ב' חבור העמודין. והשתא אליבא דר' מאיר פושטי ותי רוחב הקיפו יותר מ' טפחים בתי פושטי רפשו מארון על שיעור הלוחות ותיב הוי יתיב ספר תורה. ספר עורה היינו ספר תורה המונח היה סבאך לוחותיו הוא נגלל הכל על עמוד אחד ולא היה רוחב הקיפו אלא ב' טפחים. ואכתי אפי' רבי ספר תורה דהוי רוחב הקיפו ב' טפחים בתי טפח שבארון היכי יתיב יתיב ברוחא. ואליבא דר' יתיה דספר תורה לא הוה יתיב בארון מיקמי דכתיב ארבו וכו'. ור' מאיר דאמר דספר תורה בארון הוה יתיב האי מצד הארץ מאי עביד ליה הא משמע מצדו ולא מכתובי: האי מצד כותל הארון ולעולם שיהשם הקודש שאין מוכרינו וכל כינויו כל שביים שמות של הקב"ה מונחין בארון משמע כו'. ודקדקו ליה מאי שאין הוה יתיה מרבית טפחין שברי לוחות ואולי וכתבי בתורה ועמודיו לא כתיבי בתורה: חגי זכריה ומלאכי לטוף אינבאיו וזכריה נביאותיהו כתבינן לא נמי נכתביה בגמפי נפשיה ונקדמיה מקמי [ישעיה] ומשני כיון דוותר מירכס כלומר משום דכל הספרים נגללין מתחתון אי כתבינן לה באפי נפשיה כשנאמלגלין הספר מבלע נבואת הושע בהרי הספר ומירכס ומתעלם מן העין וליכא למיקם עלה הויא כתיבא משום הכי מוקדמי לה בהרי חגי זכריה דוותר נבואתיהו: מכדי ישעיה הוה קדים לירמיה (ירמיה ויחזקאל) וישעיה הוי בימי מנשה וירמיה הוה בחורבן הבית בתר הכא טובא ויחזקאל הוה בגלות. רות נמי פורענות. דהוה רעב ומתו מחלון וכליון: ומשני רות פורענית דהוה ליה אחרית טוב שלקחה בינו ומשום הכי מתחילין ברות [ואח"כ] בתהלים שיצא ממנה דוד שבתנו: אע"ג דבלעם גופיה הוה נביא. שמונה פסוקים שבתורה מן וימת משה. על ידי עשרה זקנים ועל ידי אדם הראשון. על ידי אדם הראשון היינו מזמור שיר

(א) אולי צ"ל ס' קייל דכל שיש וכו').

